

Acteur en bioloog Thomas Ryckewaert over zijn voorstelling 'Chaos': 'Ik zoek troost en betekenis in wetenschap'

Thomas Ryckewaert: 'Ik ben zelf bioloog van opleiding, en chaostheorie is een rode draad doorheen de voorstelling.'
Beeld Tine Schoemaker

Een jaar nadat theatermaker en bioloog Thomas Ryckewaert zijn vader verloor, brak een pandemie uit. En de klimaatramp is zich al langer aan het voltrekken. Met zijn nieuwe voorstelling *Chaos. Making Sense of an Ending* probeert hij deze rampzalige tijden te begrijpen.

"Dit is het meest persoonlijke dat ik al gemaakt heb", zegt Thomas Ryckewaert (43) over zijn nieuwe voorstelling *Chaos. Making Sense of an Ending*, een voorstelling die De Singel presenteert in kader van het festival *Mysteria*. "Het is de eerste keer dat ik over mezelf vertel, en over wat met mijn vader gebeurd is."

Als acteur kent u Ryckewaert uit reeksen als *The Serpent*, *Het goddelijke monster* of *Als de dijken breken*, en als theatermaker creëerde hij stukken als *Golem* en *Genesis*. Maar eigenlijk is hij bioloog van opleiding, een beroep dat zijn vader zinniger leek te vinden. "Hij is een paar jaar geleden naar een voorstelling van mij komen kijken in de Vooruit. Achteraf zei hij: je bent zot. Dat was een heel abstracte voorstelling, het was niet zijn ding, en hij had liever gehad dat ik bioloog was geworden in plaats van acteur."

“Toen is het idee ontstaan om een voorstelling te maken voor mijn vader, iets dat hij graag zou zien. Daarom sta ik nu zelf op scène, eigenlijk als bioloog: er is een scène waarin ik mijn thesisverdediging naspeel, en ik praat veel over vissen – ik ben eigenlijk ichtyoloog, viskundige. Au fond is deze voorstelling een manier om met hem te communiceren.”

Ryckewaerts vader overleed in 2019. “Aan een hartaanval. Knip, weg. En daarna kwam de pandemie. We zitten met een klimaatramp. En ondertussen is er ook nog een oorlog bij gekomen. Hoe kun je rouwen om het verlies van een geliefde én het einde van de wereld, of toch van het gevoel dat de wereld die we kennen aan het verdwijnen is? *Making Sense of an Ending* is een poging om daar grip op te krijgen. En om die hele persoonlijke, microscopische ervaring te verbinden aan het macroscopische van een massa-extinctie.”

We zijn immers niet goed bezig, ziet de acteur, die weldra ook op Eén te zien is in de postapocalyptische tv-serie *Arcadia*. “De schaal waarop deze rampen, die we zelf in gang hebben gezet, zich voltrekken, zorgt ervoor dat een enorme, globale samenwerking nodig is. En dat zie ik niet meteen gebeuren. Waarschijnlijk moet het eerst nog een stuk slechter gaan voor het weer beter wordt.

“De mate waarop wij op globale schaal de natuur verstoren, is niet nefast voor de natuur, maar voor onszelf. Want de natuur verandert: er zullen andere soorten opkomen die veel beter gedijen in het nieuwe klimaat, daarover maak ik me geen zorgen. Maar als mens zijn we een redelijk suïcidale soort. We hebben in elk geval de tools om onszelf te vernietigen.”

‘De voorstelling is eigenlijk een mentale trip, een reis van de ene gedachte in de andere. Het is een combinatie van een persoonlijk verhaal, postapocalyptische fictie, theater en wetenschap.’

Beeld Tine Schoemaker

CHAOSTHEORIE

De scène van *Chaos* is een huiskamer, waarin Ryckewaert in de zetel zit, naast zijn aquarium. Zoals hij dat deed tijdens de covidpandemie. “Maandenlang zat ik thuis, zonder werk als kunstenaar. Ik speelde *The Last of Us* op de PlayStation, ik las boeken als *Chaos* van James Gleick en veel boeken van J.G. Ballard, een sciencefictionschrijver die in de jaren 60 al een roman schreef over klimaatopwarming. In een interview in *Playboy* vertelde hij toen al de toekomst in één richting zou evolueren: *towards home*. De toekomst zou volgens hem thuis plaatsvinden, waar we omringd worden door toestellen die toen alleen in tv-studio’s stonden. En dat las ik terwijl ik tijdens een pandemie in mijn woonkamer zat, omringd door schermen.

“De voorstelling is eigenlijk een mentale trip, een reis van de ene gedachte in de andere. Het is een combinatie van een persoonlijk verhaal, postapocalyptische fictie, theater en wetenschap. Ik ben zelf bioloog van opleiding, en chaostheorie is een rode draad doorheen de voorstelling. Ik probeer door middel van wetenschap betekenis en troost te vinden.”

Dat de chaostheorie als rode draad dient, betekent niet dat u over een hoger diploma in de natuurwetenschappen hoeft te beschikken om *Chaos* te volgen. “Het bijzondere aan chaostheorie is dat het een redelijk eenvoudig concept is, maar wel met enorm verstrekkende gevolgen. Dat is het vlindereffect, waarbij het flappen van de vleugel van een vlinder in Zuid-Frankrijk een orkaan in Brisbane kan veroorzaken.”

“Chaostheorie is geen wanorde: het is iets dat gedetermineerd is, maar niet te voorspellen valt. Zoals de dood. We weten dat we doodgaan, maar we weten niet wanneer of onder welke omstandigheden. Maar het geldt ook voor pandemieën. Als je dat op een heel lange tijdschaal bekijkt, zie je dat pandemieën ook die chaotische wet volgen. Het gaat dus niet enkel over mijn persoonlijk verlies - al denk ik dat iedereen wel al eens iemand heeft verloren - maar ook over iets universeels. De pandemie, het opwarmende klimaat, daar zijn we allemaal bij betrokken. Chaos is de link tussen het kleine, persoonlijke verlies en het grote, globale verlies.”

Op de toneelschool werd weleens lacherig gedaan over zijn voorliefde voor wetenschap, herinnert Ryckewaert zich. “‘Niet te veel denken, je zit te veel in je kop, wees niet te rationeel’ - dat was de idee dat wetenschap iets mufs is, logica waarbij geen enkele creativiteit komt kijken. Ik denk dat dat niet klopt. Wetenschap is iets heel fascinerends, het kan ook ontroerend zijn. En sommige wetenschappelijke zaken, zoals de chaostheorie of zwarte gaten, blijven een mysterie. We begrijpen daar heel weinig van, en wetenschappers erkennen dat ook. De realiteit is soms vreemder dan fictie.”

***Chaos. Making Sense of an Ending*, op 3 en 4 februari in De Singel, Antwerpen.
Arcadia, op 3 februari op het Filmfestival van Oostende, later dit najaar op Eén.**